OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Kirjallinen
asiantuntijalausunto

4.6.2025

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Itsehallinto- ja yhdenvertaisuusyksikkö
Erityisasiantuntija Mia Luhtasaari

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Aihe: Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta torstai 5.6. klo 12.15 K 1/2025 / Kirjallinen lausuntopyyntö

Aika: torstaina 5.6.2025 klo 12.15 pidettävään kokoukseen

Asia: K 1/2025 vp Hallituksen vuosikertomus 2024, liite 3; eduskunnan hyväksymät lausumat työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa ja ministeriöitänne koskevin osin

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriön lausuntoa hallituksen vuosikertomuksessa 2024 kirjattuihin ja eduskunnan hyväksymiin lausumiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa ja oikeusministeriötä koskevin osin.

Oikeusministeriö lausuu kunnioittavasti seuraavaa edellä mainituista lausumista.

<u>Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022 (K 7/2022 vp – EK 52/2022 vp):</u>

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto: 2. toteuttaa tarvittavat toimenpiteet syrjintää ja rasismia koskevan tiedon järjestelmällisen keruun mahdollistamiseksi ja turvaa työn vaatimat resurssit,

Valtioneuvoston kanslia (VNK) koordinoi Petteri Orpon hallituksen työtä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Syrjintää ja rasismina koskevan tiedonkeruun mahdollistamiseksi VNK on helmikuussa 2025 asettanut kansallisen syrjinnän seurantajärjestelmän toimikaudelle 2025–2027. Oikeusministeriön yhdenvertaisuusasiantuntijat osallistuvat järjestelmän toimintoihin. Seurantajärjestelmän tehtävänä on edistää systemaattista tiedonkeruuta yhdenvertaisuuden toteutumisesta suomalaisessa yhteiskunnassa.

Oikeusministeriön vastuulle kuuluu yhdenvertaisuuslaki (1325/2014). Syrjintää koskevan tiedonkeruun kehittäminen on keskeinen osa laintoimeenpanoa ja sitä on pitkään tehty eri tiedontuottajien kanssa. Lisäksi VNK ylläpitää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen seurantaa tukevaa verkkosivustoa www.perusoikeusseuranta.fi ja tuotetaan verkkosivun sisältöjen perusteella analyysiraportteja.

Oikeusministeriö esittää lausuman poistamista, koska valtioneuvoston kanslia on asettanut kansallisen syrjinnän seurantajärjestelmän toimikaudelle 2025–2027 ja kohdentanut sille resursseja valtioneuvoston toimenpideohjelmassa rasismin torjumiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Yhdenvertaisuuslain noudattaminen työelämää koskevissa asioissa (HE 148/2022 vp – EV 189/2022 vp):

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallan työelämän asioissa yhdenvertaisuuslain soveltamisalalla vuoden 2024 loppuun mennessä.

Oikeusministeriö on keväällä 2025 käynnistänyt selvityksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallasta työelämän asioissa yhdenvertaisuuslain soveltamisalalla. Selvityksen edellyttämän tietopohjan kannalta on ollut tarpeen seurata yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalle ja yhdenvertaisuusvaltuutetulle kesäkuussa 2023 tullutta uutta toimivaltuutta työelämäsyrjinnän valvonnassa. Tilatun selvityksen on tarkoitus olla valmis vuoden 2025 loppuun mennessä.

Oikeusministeriö esittää lausuman poistamista vuoden 2025 lopussa selvityksen julkaisun jälkeen.

Valmiuslain toimivaltuuksien soveltaminen myös Ahvenanmaalla (HE 120/2024 vp - EV 175/2024 vp):

Eduskunta edellyttää, että hallitus yhdessä Ahvenanmaan maakunnan kanssa löytää valmiuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä ratkaisun valmiuslain toimivaltuuksien soveltamisesta myös Ahvenanmaalla.

Ahvenanmaan maakunnan kanssa on käyty valmiuslakityöryhmän neuvottelumekanismin mukaisia keskusteluja virkamiestasolla vuoden 2024 aikana sen erityisasemaan liittyvien haasteiden identifioimiseksi ja ratkaisujen löytämiseksi tulevassa valmiuslaissa. Keväällä 2025 valmistelua on jatkettu oikeusministeriössä virkatyönä.

Valmiuslakityöryhmä jatkaa työtään mandaattinsa ja aikataulunsa mukaisesti. Työryhmän toimikausi päättyy 30.6.2025. Mietintöluonnos on tarkoitus lähettää julkiselle lausuntokierrokselle syksyn alkupuolella ja hallituksen esitys on tarkoitus antaa alkuvuodesta 2026.

Oikeusministeriö esittää, että lausuma pidetään voimassa, kunnes valmiuslakia koskeva esitys on annettu eduskunnalle.